

Sirkku
Passinen

**KULTA-
HAMSTERI**

Kultahamsteri

© 2021 Passinen, Sirkku

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-9904-8

Kultahamsteri

Sirkku Passinen

*Kun nainen tekee rikoksen,
hän pettää kaikki häneen asetetut odotukset.*

Prologi

Kesä 2012 oli sateinen. Olin mökillä yksin ja aloin aikani kuluksi kirjoittaa kirjaa. Idean siihen sain uutisesta, jossa kerrottiin senioritaloista, siis lapsivapaista taloista. Luin myös lapsivapaista hotelleista, ja häistä, joihin ei haluttu lapsivieraita. Ja ravintoloista, joihin ei toivottu asiakkaisiksi lapsiperheitä. Olin ihan itsekin havainnut, että Suomi oli hiljalleen muuttunut lapsivihamieliseksi maaksi. Lasten hankintaa lykättiin yhä myöhemmäksi. Vapaaehtoisesti lapsettomat saivat ymmärrystä ja sympatiaa. Siitä oli tullut ekoteko.

Sitten alkoi iltalehdissä olla uutisia naisesta, joka ajoi ilmeisen tahallaan suojateilla lasten päälle. Hän pysäytti auton suojatien eteen ja näytti kädellä lapselle, että tämä saa mennä. Kun lapsi oli kohdalla, nainen painoi kaasua. Lapsi lennähti konepellille ja siitä asfalttiin. Nainen painoi lisää kaasua ja pakeni pysähtymättä paikalta. Ei ihme, että tämä herätti pelkoa Tampereen seudulla.

Mietin, että näinkö joku lastenvihaaja on ryhtynyt sanoista tekoihin. Joku Pentti Linkolan ihailija, joka on ottanut tämän puheet tosissaan. Aloin miettiä, millainen ihminen toimii noin. Mitä hänen päässään liikkuu? Millainen ihminen jättää loukkaantuneen lapsen maahan ja pakenee paikalta? Tämä ”suojateiden kauhu” ei koskaan jäänyt kiinni. Tai ainakaan siitä ei uutisoitu. Ehkä hän ymmärsi lopettaa ajoissa.

Millainen ihminen toimii noin? Selityksiä on monia. Tässä yksi niistä, Sarin tarina.

Sari

Olen vanki

Kirjoitan tätä pitkässä ja kapeassa huoneessa jossa on sänky, kirjoituspöytä, tuoli, kirjahylly, kahvinkeitin ja televisio. Peräseinällä on ikkuna, jonka takana on kalterit. Oven vieressä on pesulavuaari ja sen alla kaapisto, jossa säilytetään yöastiaa, jota täällä kutsutaan paljuksi.

Olen ollut tällä osastolla nyt kolme viikkoa. Aamulla seitsemältä on herätys. Silloin avataan ovet. Käyn yleensä ensimmäiseksi tyhjentämässä paljuni. Sitten menen pesulle ja aamiaiselle. Kahdeksalta alkavat työt ompelimossa. Lounas on klo 11–12. Syönnin jälkeen voi käydä ulkoilemassa eli kiertämässä ympyrää sisäpihalla, tai kirjastossa jos on sellainen päivä, tai kanttiinissa jos on se päivä viikosta. Työpäivä päättyy neljältä. Silloin on päivällinen ja ulkoilut ja vastaavat kuten lounasai-kaankin. Viideltä pitää olla sellissä ja ovet suljetaan. Ne avataan taas seitsemältä iltapalaa varten. Ovet suljetaan yöksi puoli kahdeksalta.

Viikonloppuisin ei tehdä työtä. Herätys on puoli kahdeksalta, lounas ja päivällinen on yhdistetty, eli lämmintä ruokaa saa vain kerran. Lauantaina voi ilmoittautua saunaan menijäksi. Jos menee saunaan, ei saa käydä suihkussa. Monitoimitilassa voi osallistua jumalanpalvelukseen. Sunnuntai on vierailupäivä. Minulla ei käy vieraita. Siskolta on tullut kolme kirjettä. Ehkä hän olisi halunnut tulla käymään. En tiedä koska en ole avannut kirjeitä. Revin ne soiroiksi ja laitoin roskakoriin.

Laitostuminen on väistämätöntä ja välttämätöntä. Aamukampaa minulla ei ole. Elän päivän kerrallaan.

Kun suljen silmäni iltaisin, kuvittelen itseni siihen entiseen elämään. Avaan tammipuisen oven, kello kilahtaa tuloni merkiksi. Kahvin aromi tulvahtaa vastaan heti ovella. Kahvikupit ovat vanhaa Arabiaa, kaikki erilaisia. On myös venäläisiä, läpikuultavan ohuita, kullalla koristeltuja kuppeja ja leivoslautasia. Leivonnaiset ovat kotitekoisia. Otan sinikuvioisen, kultareunaisen kupin ja siihen sopivan leivoslautasen ja nostan siihen omenatortun viipaleen. Se on tehty murotaikinapohjaan, täytteessä on runsaasti omenaa ja päälle on tehty taikinasta ruudukko. Kaipaen vaniljakastiketta mutta en löydä, kaadan kahvia ja maitoa kuppiin ja menen kassalle. Silloin joku nainen tulee sanomaan, että annokseen kuuluu vaniljakastiketta, sitä on pienemmässä metallikannussa. Kaadan kastiketta tortun päälle ja menen istumaan soikean antiikkipöydän ääreen ikkunan eteen. Se on ainoa vapaa pöytä. Pienen pitsiliinan päällä on valkokehyksinen taulu, johon on kirjoitettu *Varattu kahvion asiakkaille*. Tortun sisus on yhtä herkullista kuin miltä näyttää, se maistuu kevyesti kanelille. Kahvi ja torttu ja ihmisten vilinä – minä niin nautin kaikesta tästä. On hauska katsella torin elämää ja ihmisiä muissa pöydissä.

Tampere, perjantai 17. helmikuuta 2012

Tunnen olevani onnentyttö. Tai Hannu Hanhi jolle käy aina hyvin. Olen käynyt tekemässä vuokrasopimuksen unelmieni asuntoon. Soitin hetken mielihoiteesta vuokrafirmaan, ja juuri ennen minua joku oli soittanut ja perunut asunnon varauksen, ja sitä tarjottiin minulle. Juuri se talo jota olen monesti käynyt ihailemassa! Näyttö sovittiin seuraavalle päivälle.

Elettiin helmikuuta. Valo oli kirkasta, tuoksui keväälle. Satoi pakkaslunta. Olin tapani mukaan tullut hyvissä ajoin ja käynyt lämpimikseni tutkimassa sisäpihaa. Se oli puoliympyrän muotoinen ja sitä reunusti koristeellinen musta metalliaita. Muutama auto oli parkissa. Viime päivinä satanut lumi oli kasattu seinän viereen. Pihassa oli mattoteline mutta ei lasten leikkitelineitä eikä istuskelupenkkiä, ainakaan näin talvella. Vaikutti lupaavalta: ei lapsia. Ihan keskustassa, vankka vanha talo, perustukset graniittia. Historian havinaa ja punatiilisten tehtaiden tamperelaisuutta. Kuusiruutuiset ikkunat ovat ainakin alkuperäisen malliset, jos eivät aidot olekaan.

Odotin sitkeästi vaikka kello oli jo yli kahdentoista. Porttigongin punatiilistä muurattu katto oli kaareva ja korkealla. Sen molemmilla sivuilla oli ovi rappukäytävään. Ovet olivat lukossa. Kadulta kääntyi nainen, varmisti: ”Sari Lehto? Anteeksi että olen myöhässä, tuli vähän mutkia matkaan. Mutta mennäänpä sitten sisälle.” Ensimmäiseen asuinkerrokseen oli aika monta askelmaa. Eteisaulan vastakkaisella puolella oli hieno vanha sininen

ovi, oikealla ja vasemmalla puolella tavallisemmat, ruskeat peiliovet ja oikealla seinustalla vielä yksi ovi, jossa ei ollut nimeä eikä postiluukkuja. Eli kolme asuntoa kerroksessa, laskin. Olimme nousseet vanhoja ja avaria kiviportaita toiseen kerrokseen. Nainen, jonka nimeä en enää muistanut, soitti vasemmanpuoleisen oven kelloa. ”Ei pitäisi olla ketään kotona, mutta ei sitä koskaan tiedä”, hän selitti ja käänsi sitten avainta lukossa. ”Joo, otetaan vaan kengät pois vaikka ei kurakeli olekaan” hän ohjeisti.

Eteisessä oli kolme ovea. Kenkätelineessä oli sekä miesten että naisten kenkiä. Vasemmanpuoleisesta ovesta pääsi kylpyhuoneeseen. Siellä oli kaikki tarpeellinen: wc, suihku, pyykkikone. Ja myös jotain tarpeetonta mutta kivaa: vinosti kulkeva seinä. Vanhan talon ihanuuksia. Suoraan edessä oli kaksi ovea: oikeanpuoleinen avautui tupakeittiöön, tai siis keittokomero oli ikkunattomalla seinällä ja huoneessa oli pieni sohva seinän vieressä ja ruokapöytä ikkunan edessä. Sohva oli varmaankin vanhemmilta saatu, uuden tieltä poistettu. Ei niin kaunis, mutta sen päälle oli levitetty isokokoinen, värikäs ryijy. Ehkä mummovainaan tekemä. Jos mummo vielä eläisi, se olisi laitettu seinälle arvokkaasti. Arvioin silmämääräisesti että sen paikalle sopisi hyvin minun vuodesohvani.

Toiseen huoneeseen oli ovi myös täältä. Kiva kun on ovia mutta kalustaminen on haastavampaa, ajattelin. Sielläkin oli kaikenlaista, mitä nuorten vanhemmat olivat hylänneet. Tai sitten oli kierretty ahkerasti kirpputorreja. Oli boheemi tunnelma. Sisustus ei ole ihan minun makuuni enää tällä iällä, mutta asunto on aivan ihana, ajattelin. Tuoksuukin raikkaalle vanhoista huonekaluista huolimatta. Ne ovat olleet hyvässä kodissa. Rappukäytä-

vässäkin oli tuoksunut raikkaalle. Terve talo. Otin rak-
samitan laukustani ja kysyin lupaa mitailla paikkoja.
”Mittaile vaan. Se netin pohjapiirros on vain suuntaa
antava.”

Olin kyllä jo tiennyt ottavani tämän asunnon, silti
olin mitaillut ja tehnyt muistiinpanoja. Olin ajatellut
että jos olen liian innokas, se saa minut vaikuttamaan
epätoivoiselta. Katsoin ulos ikkunasta. Vastassa oli tiili-
seinä mutta sen yläpuolella näkyi pala taivasta. Poika ja
ilmeisesti hänen äitinsä kääntyivät kadulta porttigongiin
ja kuului kuinka alaovi avattiin. Äänet hiljenivät joten
he kai menivät alakerran asuntoon. Oli pakko esittää
ratkaisevan tärkeä kysymys:

”Asuuko tässä paljon lapsiperheitä?”

”Minun tietääkseni ei yhtään. Aika hankalaa olisi asua
lasten kanssa, ainakin pienten lasten kanssa, kun on noita
portaita jo ensimmäiseen kerrokseen. Eikä ole hissiä.
Eikä parvekkeita.”

”Tosiaan, parveketta ei ole. Mutta se ei ole ongelma
kun en polta. Saako tuolla sisäpihalla polttaa?”

”Ovien ja seinän vieressä se on kielletty mutta tuolla
kaiteen vieressä voi käydä tupakalla.”

”Kuulostaa hyvältä. Tämä on aivan ihana asunto ja hy-
vällä paikalla. Minulla on kyllä omistusasunto, haittaako
se? Laitan sen myyntiin. Jäin työttömäksi eikä ole varaa
pitää sitä.”

”Ei haittaa. Luottotiedot kai ovat kunnossa? Men-
näänkö saman tien toimistolle?”

Avasin asuntotoimiston ulko-oven ja jäin kadulle katse-
lemaan kaupunkia ja ihmisiä. Pakkanen oli kiristynyt.

Maassa oli ohut kerros lunta. Olin levoton ja euforinen. Tässä mielentilassa en voinut ajatellakaan mennväni vanhaan kotiini. Minusta oli tullut citysinkku! Oli loppuelämäni ensimmäinen päivä. Liityin ihmisvirtaan, joka valui Tampereen teatterin kulmalle ja siitä suojatien yli Keskustorin toiselle laidalle. Tunsin olevani osa jostain suurempaa. En olisi ihmetellyt vaikka Aamulehden kuvaaja olisi tullut ikuistamaan tätä merkittävää tapahtumaa. Tätä pitää juhlia! Tutkin ohi mennessäni baa-rin mainoslauseita: *Tänne on helppo tulla mutta vaikea lähteä*. Hymyilin itsekseni ja aloin kävellä katuja alaspäin. Puolessavälissä ohitin kebabpaikan. Palasin takaisin ja pysähdyin ikkunan ääreen. Tummahiuksinen, tukevatkoinen mies seisoi tiskin takana odottavan näköisenä. Hän oli käärinnyt hihat kyynärpäihin saakka. Miehen yläpuolelle oli kiinnitetty rivi valokuvia annoksista hin-tatietoineen. Jatkoin matkaa mäkeä alas. Nyt ei kebab houkuttanut. Vasemmalle puolelleni jäi Takon tehtaan punatiilinen seinä ja sen jälkeen korkea verkkoaita ja le-veä portti, joka oli avautumassa sisäpihalle päin. Rekka odotti portin edessä. Paikka on ahdas, rekan perävaunu oli kolmenkymmenen asteen kulmassa tien tukkeena. Odotin, että rekka pääsi portista sisään ja suojatie va-pautui. Kävelin sitten Laukontorille, ihailin huuruista suvantoa ja jyhkeitä jugend taloja. Tehtaan piipusta nousi sankka savupatsas siniselle taivaalle. ”Eihän tämä käy että keskellä kaupunkia on tehdas”, muistin hesalai-sen vieraani reagoineen sen nähdessään. ”Voi kuule, jos ei olisi ollut tehtaita, ei olisi Tamperettakaan. Kosken ranta oli vieri vieressä tehtaita ennen vanhaan. Nyt on vain tämä. Ja sähkölaitos tietysti mutta se ei saastuta vaan

jauhaa sähköä koskesta. Kaikki muut purkamiselta säästyneet tehtaات ovat jossain muussa käytössä. Teattereina, ravintoloina, oikeustalona ja museoina esimerkiksi”, huomasin luennoivani loukkaantuneena kotikaupunkini puolesta.

Saavuın Kehräsaaren sisäpihalle ja pysähdyin tutkimaan elokuvateatteri Niagaran suorakaiteen muotoista, lasilla peitettyä ilmoitustaulua ulkoseinässä. Olin kokenut, että kaikki täällä esitettävä on katsomisen arvoista ja päätin käydä ostamassa lipun seuraavaan näytökseen. Kaurismäkeläinen tunnelma pelmahti vastaan jo ovella. Täällä ei ole rullaportaita eikä popcornien hajua eikä irtokarkkihyllyjä. Remontin jälkeenkin kaikki on sopivan nuhjuista ja kodikasta. Kukaan ei tarkista lippua ovella eikä ole varattuja paikkoja.

Vielä kävin ihailemassa pienten putiikkien näyteikkunoita. Kultaseppä ja pikkupuoti ovat olleet siinä kauan. Ravintolat ovat vaihtaneet omistajia ja nimiä, mutta paikka on hyvä, ja aina on tullut uusi yrittäjä. Ikivihreät marjakuuset ja alppiruusut koristavat edelleen pientä pihaa sillan kainalossa.

Laitoin viestin Marille. Tämä fiilis pitäisi saada jakaa. Vastaus tuli heti: *Menen lapsenpiiaksi*. Voi harmi, vaikka pitihän se arvata. Valittaa aina minulle ettei jaksaisi niin paljon niitä hoitaa, mutta ei osaa kuitenkaan sanoa ei. Pitää sitten käydä leivoskahveilla omassa seurassani, päätin, ja avasin kirpputori Tarinan oven.

Olin niin täynnä suunnitelmia ja onnistumisen iloa, että jos olisin tavannut jonkun puolitutunkin, olisin tuskin malttanut olla hehkuttamatta hänelle tätä hyvää tuuriani. Minulla ei olisi koskaan varaa ostaa tuollaista

asuntoa noin hyvältä paikalta. Siihen nähden vuokra oli naurettavan halpa. Jouduin pakostakin miettimään omistusasumisen mielekkyyttä. Vaikka olihan tämä päätös vaatinut melkoisen asennemuutoksen: vain luuserit asuvat vuokralla. Kukaan lähisuvustani tai ystäväistäni ei asu vuokralla. Ok, nyt olen sitten luuseri. Kenelle minä sitä omaisuutta keräisin? Miksi minun pitäisi elää kuin kitupiikki, ja laskea joka euro voidakseni asua omistusasunnossa? Kun ei ole lapsia, jotka siitä joskus hyötyisivät. Ja vaikka olisikin niin miksi sittenkään? Kukin hankkikoon omaisuutensa itse.

Tampere, keskiviikko 21. maaliskuuta 2012

Mari soitti. Hänestä ei ollutkaan kuulunut mitään vähään aikaan. Minäkin olin ollut kiireinen, asunto-näyttöä varten oli pitänyt siivota erityisen hyvin, pestä ikkunatkin, ostaa kukkia, tyhjentää terassi lumesta ja rojusta. Ostaja löytyikin sitten heti ensimmäisellä näytöllä. Muutin heti kun mahdollista eli maaliskuun ensimmäisenä päivänä. Aikamoinen homma oli se muuttaminen, mutta oli ihanaa sisustaa uutta kotia. Ompelin verhoja ja tyynyjä, vein kirpputorille tavaraa, hinkkasin keittiön kaappeja jotka olivat nuorten jäljiltä hieman tunkkaisia. Olin euforian vallassa. Olin niin tyytyväinen itseeni, että jouduin vähän väliä nykimään suupieliäni alemmaksi julkisilla paikoilla. Nyt minulla oli kaikki mitä ihminen tarvitsee: ihana asunto keskustassa, ystäviä ja harrastuksia, mukava summa rahaa pankissa. Autokin oli vaikka ei sitä täällä keskustassa asuessa juuri tarvinnut. *Raput huvin vuoks ei minnekään*, hyräilin ja muistin että se on musiikaalista *Viulunsoittaja katolla*. *Kaiken päivää laiskottelisin, rikas jos mä oisin mies*, hyräilin. Tosiaan, minun ei edes tarvitse käydä töissä, silti rahaa tulee säännöllisesti tilille. Tätä tyytyväisyyden aihetta en kyllä mainostanut. Kuului asiaan moittia työnantajaa, joka oli saneerannut minut pois yt-neuvotteluissa. Salaa mielessäni olin silti erittäin tyytyväinen. Jo monta vuotta olin hoitanut työni pelkällä rutiinilla. En ollut mukana siinä mitä tein enkä saanut siitä itselleni iloa. Vuorotteluvapaalle olisin jäänyt jos en olisi onnistunut saamaan lopputiliä. Vaikka tietysti työ oli sujunut, ihan rutiinilla. Parempi työntekijä minä olin ol-

lut kuin moni nuorempi. Sen oli työnantajakin todennut valitellessaan, että joutui irtisanomaan minut. Vai oliko se vain asiaankuuluvaa sanahelinää? Vastaavasti minä olin esittänyt pettynyttä. Olin erittäin tyytyväinen näyttelijäsuoritukseeni. Ja yllättynyt: minullahan on lahjoja. Voisin oikeastaan liittyä johonkin harrastajateatteriryhmään.

Niin, Mari oli soittanut. Hänellä oli murheita. Mies oli muuttanut pois kotoa. Mari oli kyllä aavistellut, että jotakin on menossa, mutta hän oli ajatellut sen menevän ohi. Hän ei olisi tätä ratkaisua tehnyt. Sain sellaisen kuvan, että eniten häntä sapetti se tapa millä mies oli ilmoittanut asiasta. Ei ihan tekstiviestillä sentään, mutta ei paljon puuttunut: mies oli eräänä iltana keräillyt vaatteitaan matkalaukkuun sillä aikaa kun Mari oli ollut englannin tunnilla, ja kun Mari oli tullut kotiin, mies oli ollut ovella odottamassa, ja mennyt ulos samoilla sarakkeilla matkalaukkunsa kanssa. Todennut yksioikoisesti muuttavansa pois. Raukkis!

Mari tunsu olonsa yksinäiseksi ja siksi hän muisti minut ja halusi tavata. Ja hän oli selvästi päättänyt jatkaa elämäänsä, sillä hän halusi minut mukaansa asuntonäytölle. Ja mikäpä siinä: olen niissä asioissa ekspertti. Minulla on homekoiran nenä ja tiedän rakennusvuoden perusteella, onko tulossa isoja remontteja. Rappukäytävästä ja pihasta jo näkee, miten yhtiötä on hoidettu. Miksi hoitovastike on noin suuri? Tai noin pieni? Ovatko taloyhtiön kokoukset riitaisia? Miksi samasta talosta on monta asuntoa samaan aikaan myynnissä? Mikä on hintataso tällä alueella? Asuntomyyjäksi voisin ruveta sitten kun työnteke alkaisi houkuttaa. Vielä ei houkutellut.

Tampereen seudulla herättää kauhua nainen, joka ilmeisen tahallaan ajaa toistuvasti suojatiellä lapsen päälle ja pakenee paikalta. Onko hän mielenvikainen, hullu, joka demonin vallassa toimii näin? Hänet pitää pysäyttää! Mutta johtolankoja ei ole. Todistajien antamat tuntomerkit ovat ristiriitaisia. Kukaan ei ole huomannut katsoa auton rekisterinumeroa.

Ratkeaako juttu koskaan? Onnistuuko nainen lopettamaan ennen kuin jää kiinni? Ja ennen kuin joku kuolee?

Kultahamsteri on kirjailijan toinen kirja.

Esikoisteos on matkakertomus ja elämäkerta

Vanha nainen Espanjassa.

BoD

